

notematickou bibliografií projeví při zpracování soupisu prací o určitém autorovi; rozsah excerptce by tu byl nepoměrně širší než při zpracování soupisu díla téhož autora (autor sám psal totiž do poměrně omezeného okruhu časopisů a v časovém úseku vymezeném trváním jeho činnosti, kdežto oblast, v níž se vyskytují práce o něm, je mnohem širší a stále se rozšiřuje do současnosti i po autorově smrti); uvítá proto monotematická bibliografie každé upozornění na odlehlé časopisy, často zcela vzdáleného oboru, zpracované bibliografií širšího zaměření. Přitom je důležité, že oba druhy bibliografií vznikají současně, protože jen tak se mohou vzájemně plodně doplňovat a ovlivňovat, takže vyšší dosažené stadium jednoho druhu pomůže druhému.

Vedle těchto velkých kolektivních úkolů může ovšem jedinec pomoci zpracovat pouze práce dílčí, rozsahu tedy menšího, ale vždy předem přesně vymezeného, jako jsou soupisy díla některé významné literární osobnosti nebo soupisy literatury o takové osobnosti, nebo bibliografie kratšího období nebo úzkého tématu. Tu vždy bude účelné, bude-li vycházet každá bibliografická práce ve svém prvním stupni zpracování, v popisu bibliografických jednotek, z týchž technických zásad, byť si třeba další stupeň zpracování, redakční, vynutí, jak již řečeno, i značné změny a úpravy v podobě jednotlivých záznamů. V podstatě tu půjde vždy o techniku bibliografického záznamu, to je popisu bibliografické jednotky; tomu věnujme další pozornost.

Technika bibliografického záznamu

Domníváme se, že bude nejučelnější vyložit a vyčerpat látku tohoto oddílu tak, že popíšeme systém generální literárněvědné bibliografie. I když žádný jednotlivec tuto práci v jejím celku nikdy nepodnikne, bude přesto z takto pojetého výkladu nejlépe, nejnázorněji a nejúplněji podán takový základ ve své vnější podobě i vnitřních souvislostech, kterého budou moci dobře využít i sestavovatelé dílčích monotematických bibliografií, většinou např. personálních, byť se budou muset nakonec odhodlat k nejrůznějším obměnám vzorů zde předvedených. Důležité jen bude, aby všechny difference byly vždy promyšlené, a ne náhodné, živelné, svévolné. V tomto smyslu také nechce a nemůže být tento oddíl normativní. Hodlá předvést pouze takový soubor norem, který se dá sice z dosavadní bibliografické práce vyvodit, ale na jehož pozadí si musí každý bibliograf vytvářet normy své, ovšem jen takové, které vyhovují jeho materiálu i cíli víc a lépe než normy dané, třeba sebevíc tradicí a územ osvědčené. Chtějí-li co následující stránky z bibliografické práce odstranit, pak především neznalost, nepoučenost na jedné straně a bezdůvodnou zvlí na straně druhé.

Šíře, s níž k výkladu přistupujeme, nebude ovšem zbytečná i z jiného hlediska. I když si každý pro svou potřebu vybere, popřípadě obmění jen určitá pravidla a určité postupy, přece jen bude pracovat i s bibliografiemi jinými, tu úzce vymezenými, tu široce založenými, a vždy nejrůzněji zpracovanými; zajisté jim lépe porozumí a lépe se orientuje v jejich materiálu, seznámí-li se předem aspoň informativně s problematikou literárněvědné bibliografie v celčí. Kromě toho se nejen naučí shromažďovat a třídít i své vlastní výpisky ne pouze pro určité, pro něho právě aktuální téma, ale i pro potřebu svých budoucích

prací badatelských. A především si bude vědom omezenosti a speciálnosti svých výpisků vzhledem k celku, takže bude vždy s to stanovit si směr i rozsah každého dalšího průzkumu literárněvědného materiálu v nových oblastech svého zájmu.

Úvodem o lístcích, kartotékách a základních pojmech

Záznamy pořizujeme na kartotéční lístky mezinárodního formátu A6 (105 mm x 148 mm). Knihovnický formát k tomuto účelu nevyhovuje - je příliš malý, zvláště počítáme-li s pracovními výpisky pro nejrůznější speciální případy.

Lístky jsou buď autorské, nebo předmětové. Zvláštním případem jsou lístky dešifrační. Všechny tyto lístky obsahují záznamy pořízené podle týchž pravidel, což znamená, že vyžaduje-li daná bibliografická jednotka (báseň, povídka, glosa, referát, studie atd.) zaznamenání ve všech druzích těchto lístků, jsou všechny - až na záhlaví - stejné.

Autorské lístky budeme řadit do autorské kartotéky, v níž zachytíme všechny práce seřazené abecedně podle autorů těchto prací.

Předmětové lístky jsou dvojí: jmenné a věcné. Jmenné předmětové lístky budeme řadit do kartotéky předmětové jmenné, v níž zachytíme práce o jednotlivých literárních osobnostech v abecedním pořádku podle těchto osobností. Věcné předmětové lístky zařadíme do předmětové kartotéky věcné, kterou uspořádáme buď systematicky (podle logického třídění příslušného oboru), nebo věcně (podle určitých obecných hesel v abecedním pořádku).

Lístky dešifrační pořizujeme na užité pseudonymy a šifry i na práce anonymní a řadíme je do zvláštní kartotéky pseudonymů, šifer a prací anonymních. Jsou to lístky pomocné, druhotné a

vždy je pořizujeme vedle lístků autorských, od nichž se liší jen záhlavím.

Každý text na lístku je trojdílný a obsahuje:

- 1) záhlaví,
- 2) vlastní bibliografický záznam,
- 3) anotaci.

1. Záhlavím rozumíme první údaj na lístku, podle něhož bude lístek zařazen v příslušné kartotéce; píšeme je obvykle do levého horního rohu.
2. Vlastním bibliografickým záznamem rozumíme další část záznamu pod záhlavím, obsahující znovu jméno autora, název jeho práce a ostatní technické údaje o knize nebo o časopise, v němž se zachycená práce vyskytuje.
3. Anotací rozumíme třetí část záznamu, připojenou za vlastním bibliografickým záznamem; jestliže se vlastní bibliografický záznam týkal vnějších, právě bibliografických znaků zachycované práce, týká se anotace jejího obsahu.

1. ZÁHLAVÍ.

Všechny lístky autorské i předmětové jsou ve druhé a třetí části (tj. ve vlastním bibliografickém záznamu a v anotaci) zásadně stejné - lze tyto části tedy např. propisovat na stroji apod.; liší se pouze heslem v záhlaví. Autorské lístky obsahují v záhlaví jméno autora zachycené práce. Ke každé zaznamenávané práci lze vyhotovit tolik autorských lístků, kolik autorů se na ní podílelo (např. po jednom lístku na každého spoluautora, překladatele, redaktory sborníku, na autory před-